

Dansk Naturhistorisk Forening

Indhold

- Mødekalender efterår 2021
- Resuméer af foredrag
- Indkaldelse til ekstraordinær generalforsamling
- Indkaldelse til Zoologisk Rejse- og Ekskursionsfond

Mødekalender efterår 2021

Torsdagsforedrag i Universitetsparken 15, Bygning 1, Auditorium A, 2100 København Ø
ELLER online (se nedenfor ang. COVID-19 forholdsregler*).

2/9	19.45	Lektor Emeritus Hans Baagøe
Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet
Flagermustur med Lektor Emeritus Hans Baagøe
<i>OBS! Ekskursion – se resumé for tid, sted mm.</i>
23/9	19.30	Assistant Professor & Curator of Birds Peter Andrew Hosner
Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet
Diagnosing and describing cryptic diversity in Andean birds
7/10	19.30	Lektor Flemming Ekelund
Sektion for Terrestrisk Økologi, Biologisk Institut, Københavns Universitet
Protozoer, en vigtig, men ofte overset, organismegruppe i jorden
<i>Foredraget er efterfulgt af en ekstraordinær generalforsamling kl. 21.00</i>
4/11	19.30	Sektionsleder, Forskning og samlinger, Thomas Pape
Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet
Spyfluer i tid og rum -- et evolutionært perspektiv
18/11	19.30	Museumsinspektør, geolog/palæontolog, Ph.d. Jesper Milan
Østsjællands Museum, Geomuseum Faxe
Hvordan så dinosaurerne egentlig ud? Nye fund vender op og ned på gamle forestillinger
2/12	19.30	Seniorforsker Beate Strandberg
Institut for Bioscience, Terrestrisk Økologi, Aarhus Universitet
Vilde bestøvende insekters levesteder - tilgodeser danske virkemidler insekternes krav til levestedet?
16/12	19.30	Lektor Emeritus Jens Høeg
Biologisk Institut, Københavns Universitet
Juleforedrag med gløgg og æbleskiver (titel og abstract følger senere)

***COVID-19 og foredrag:** vi bestræber os på, at den kommende sæson vil kunne afholdes fysisk, men justerer selvfølgelig COVID-19 forholdsreglerne, så de til enhver tid følger regeringens og sundhedsmyndighedernes retningslinjer. Følg med på bestyrelsens sociale medier og hjemmeside (for links se s. 6 eller 10).

Parkeringsstilladelser udleveres ved hvert foredrag.

Torsdag d. 2/9 kl. 19:45, Universitetsparken 15, Bygning 1, Auditorium A, 2100 København Ø

Flagermustur med Lektor Emeritus Hans Baagøe

Lektor Emeritus, Hans Baagøe

(Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet)

Tid: 2. september 2021 kl. 19:45

Sted: Ekskursionerne finder sted ved **Mølleåen ved Fuglevad**. Vi mødes ved vandmøllebygningen Møllevej 4 lige nedenfor Fuglevad Station. (Find det på GPS'en, eller på Krak el. lign: **Møllevej 4, 2800 Kongens Lyngby**).

Varighed: To til tre timer, så temperaturen kan godt falde undervejs. Vi tilbagelægger en strækning på et par kilometer, men regn med at stå meget. Vi går på et underlag af grusstier og græs, så lettere motoriske udfordringer er ikke en hindring.

Påklædning: Efter vejrforholdene. HVIS det er regn eller stærk blæst på dagen, vil ekskursionen blive aflyst med direkte besked til de tilmeldte deltagere.

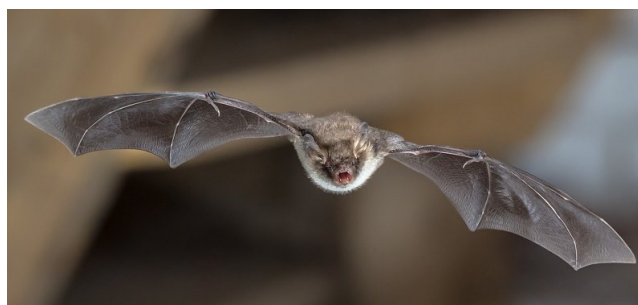
Tilmelding: Til Jette Eibye-Jacobsen på e-mail: ei@birke-gym.dk senest d. 31/8. Der kan max være 30 deltagere til dette arrangement, så tilmeldingen foregår efter først til mølle-princippet. Ved tilmelding skal man lige huske at skrive sit mobil-nummer, så vi kan SMS'e til de tilmeldte i tilfælde af en vejrbetinget aflysning. Hvis ekskursionen aflyses, vil dette også blive slået op på vore sociale medie-platformer.

Om ekskursionen og Hans Baagøe (citater fra flagermusturen i 2016):

Med flagermusdetektorer (ultralydsdetektorer), kan man på forskellig vis få omformet flagermusenes ekkorienteringsskrig (ultralyde) til for mennesker hørlige frekvenser. De forskellige flagermusarter har til en vis grad forskellige skrig, forskelle der bl.a. hænger sammen med forskelle i arternes biologi. Med avancerede detektorer kan man finde og artsbestemme flagermusene, når de er aktivt flyvende om natten fra sted til sted eller på jagt efter insekter. Metoden er vanskelig, - og vanskeligere end mange tror, - og kræver stor erfaring, selvkritik og viden om flagermusenes biologi, hvis fejltagelser skal undgås.

Hans J. Baagøe har været med blandt dem, der udviklede metoden og har arbejdet i felten med flagermusdetektorer i omkr. 40 år i et væld af forskningsprojekter og kortlægningsprojekter.

På ekskursionen får vi et indblik i, hvad metoden kan bruges til og til dens begrænsninger. Hans vil forsøge at finde de 5-6 arter, der plejer at benytte området og forklare, hvordan vi kender forskel på dem på basis af deres ultralydsskrig. Han vil demonstrere, hvordan de jager og fanger insekter og forklare om flagermusenes biologi. Undervejs vil han fortælle om nogle af sine projekter.

Diagnosing and describing cryptic diversity in Andean birds

Assistant Professor & Curator of Birds Peter Andrew Hosner

(Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet)

Birds are one of the most-studied organism groups, yet description rates of new bird species have held constant or are perhaps even increasing. Much of this "new" avian diversity is not obvious from plumage coloration or other traditional morphological characters, rather they are identified from distinctive vocalizations and genetics. In my talk, I will explore this "cryptic diversity" in the rufous antpitta complex. This widespread Andean cloud forest bird, traditionally treated as a single species, has recently been suggested to house 16 distinct species. I will present the history and evidence behind the study, and also highlight how birdsong recordists across the globe are contributing to this and other advances in avian taxonomy.

Protozoer, en vigtig, men ofte overset, organismegruppe i jorden

Lektor Flemming Ekelund

(Sektion for Terrestrisk Økologi, Biologisk Institut, Københavns Universitet)

Protozoer er encellede, meget små, organismer, der adskiller sig fra de encellede bakterier ved at have en cellekerne. Mange alger er også encellede organismer med en cellekerne, men i modsætning til protozoerne har de grønkorn og derfor fotosyntese. Protozoer kaldes i ældre klassiske zoologiske lærebøger for ”encellede dyr”. Fra et økologisk synspunkt er det i og for sig ikke helt forkert, da de ligesom de flercellede rigtige dyr lever af andre organismer enten ved at æde dem eller som parasitter. Men rent systematisk er de fleste af dem kun meget fjernt beslægtede med de rigtige dyr.

Jeg vil her fokusere på de protozoer, der æder andre organismer, de såkaldte fritlevende protozoer, og fortrinsvis på dem, der lever i jorden. Der er dog ikke så stor forskel på dem vi finder i jorden og dem vi finder i vand. I jorden lever de i små vandfyldte porer, men kan overleve udtørring som såkaldte cyster. Da de er så små, er det ikke overraskende at der er mange af dem; i én teskefuld jord er der oftest 10.000 til 100.000 og undertiden flere millioner.

De fritlevende protozoer i jorden kan groft inddeles i fire formgrupper flagellater (”piskedyr”), nøgne og skalbærende amøber (”slimdyr”) og ciliater (”infusionsdyr”). Under denne skematiske inddeling gemmer sig imidlertid en enorm molekylær diversitet på højt taksonomisk niveau, langt større end den man finder hos de rigtige dyr. På lavere taksonomisk niveau vil diversiteten også være enorm. I en enkelt teskefuld jord vil man kunne finde tusinder af arter, hvoraf hovedparten stadig ikke er videnskabeligt beskrevet. Hvis man vil navngive en ukendt organisme er det altså det helt rigtige sted at kigge.

Protozoer er, sammen med svampe og bakterier, de økologisk set vigtigste mikroorganismer i jord. Disse organismer udfører i fællesskab det vigtige nedbryderarbejde, hvor døde planter og dyr omdannes til kuldioxid og plantenæringsstoffer. Uden disse nedbryderorganismer ville al plantevækst og dermed alt liv på jorden ophøre. Svampe og bakterier er ansvarlige for at udskille de enzymer, der direkte nedbryder det døde materiale, mens protozoerne (sammen med en række ”rigtige dyr”) æder svampe og bakterier. Man skulle umiddelbart tro at hvis nogle af organismene, der er ansvarlige for nedbrydningen, så ville processen gå langsommere. Det er dog ikke tilfældet, protozoerne stimulerer tværtimod nedbrydningen, da deres aktivitet sikrer at bakterier og svampe bliver holdt unge og aktive. Desuden indeholder de affaldsstoffer, som protozoerne udskiller, næringsstoffer, fx kvælstof, som gavner både bakterier, svampe og plantevækst. Som sagt er artsrigdommen af protozoer overordentlig stor og ikke alle protozoer vil påvirke jorden på samme måde. I øjeblikket arbejder vi med at finde sammenhænge mellem bakterier protozoer og planter, for at finde specifikke kombinationer af arter, der er mest gavnlige for planterne.

Dansk Naturhistorisk Forening

Ekstraordinær Generalforsamling

Indkaldelse til ekstraordinær generalforsamling

Tid: 7. oktober 2021 kl. ca. 21.00 (efter foredraget)

Mødested: Universitetsparken 15, Bygning 1, Auditorium A, 2100 København Ø

Grundet et alt for ringe fremmøde ved årets ordinære generalforsamling og deraf følgende manglende beslutningsdygtighed indkaldes der hermed til ekstraordinær generalforsamling for Dansk Naturhistorisk Foreningen af 1833.

Dagsorden:

- 1 Valg af ordstyrer
- 2 Ændring af foreningens navn til et internationalt navn. Bestyrelsens forslag: Natural History Society of Denmark, 1833.
- 3 Indførelse af nyt Logo. Bestyrelsens forslag lægges op på alle vore digitale platforme snarest (Facebook: <https://www.facebook.com/dansknaturhistoriskforening>, foreningens hjemmeside: <https://dnf.ku.dk> og Instagram: <https://www.instagram.com/dansknaturhistoriskforening/>).
- 4 Ændring af vedtægterne for Den Schibbyske Præmie, som herefter vil videreføres som Den Schibbyske Talentpris. Bestyrelsens vedtægtsforslag lægges op på vores digitale platforme snarest.
- 5 Ændring af vedtægter og boosting af beløbene for foreningens rejsefond. Bestyrelsens forslag lægges op på vores digitale platforme snarest.
- 6 Videreførelse og opgradering af vores YouTube kanal: Dansk Naturhistorisk Forening 1833 (<https://www.youtube.com/channel/UC4duYHOJGaUZAyZVTBtD1pA>). Bestyrelsen ønsker at understøtte og kvalitetsløfte et digitalt katalog over nutidige forskeres formidling af deres eget arbejde i en lettilgængelig og visuel form. Denne skal være til fri afbenyttelse i for eksempel undervisningssammenhæng.
- 7 Orientering om alternativ løsning af foreningens opbevaring af arkivalier og depotbeholdning af for eksempel Danmarks Fauna.
- 8 Orientering om bestyrelsens arbejde i øvrigt.
- 9 Eventuelt.

Vel mødt – der vil være kaffe og hjemmebagt kage ☺

På bestyrelsens vegne,
Formand, PhD Jette Eibye-Jacobsen

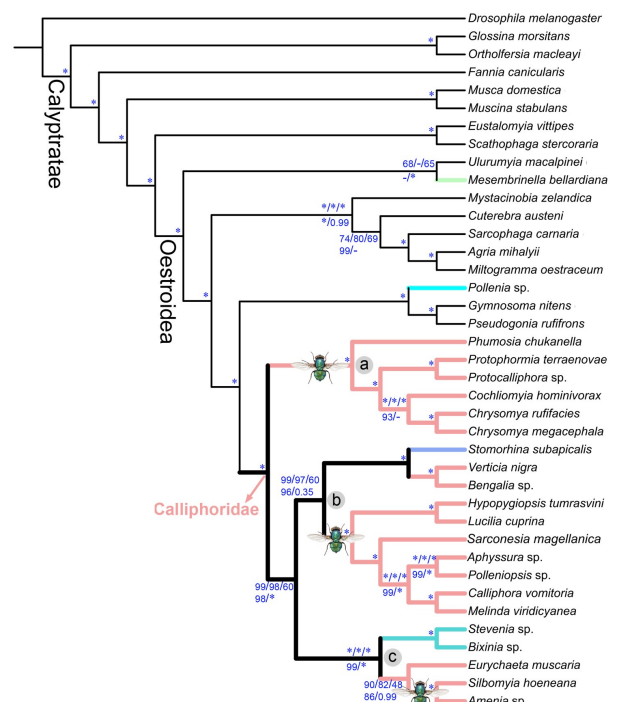
Spyfluer i tid og rum -- et evolutionært perspektiv

Sektionsleder, Forskning og samlinger, Thomas Pape

(Statens Naturhistoriske Museum, Københavns Universitet)

“These summer flies have blown me full of maggot ostentation” (*Shakespeare 1598*)

Alle kender de typiske spyfluer og deres maddiker, men faktisk har vi endnu ikke været i stand til at levere en velunderbygget videnskabelig definition af gruppen. ”Spyfluer” eller Calliphoridae har været den ’restgruppe’ af fluer inden for den calyprate overfamilie Oestroidea, som er blevet tilbage, når de øvrige familier er blevet defineret. Jeg har gennem flere år samarbejdet med kolleger om at producere store mængder af molekulære data fra alle de større grupperinger af oestroide fluer, og vi kan nu levere et velbegrunderet fylogenetisk træ til forankring af en klassifikation af spyfluer. Vi har desuden biologiske data fra de fleste af de grupper, som på forskellige tidspunkter har været anset for at være spyfluer, så vi kan begynde at rekonstruere spyfluernes evolutionshistorie. Spyfluer har et meget varieret fødevalg, som inkluderer regnorme, snegle og tusindben såvel som frøæg, termitter og svampe. Det ser ud til, at det mange har anset for at være den ’typiske’ ynglebiologi for spyfluer, hvor larverne lever i kadavere fra hvirveldyr, er en specialisering som kan være opstået to gange uafhængigt af hinanden. Vi mangler endnu en del fylogenetiske data før vi kan rekonstruere den tidsmæssige og geografiske oprindelse for spyfluerne, men der er med stor sikkerhed sket en voldsom artsdannelse inden for de calyprate fluer i perioden umiddelbart efter det meteornedslag, som markerer K–T grænsen. Der begynder også at tegne sig et mønster, hvor mange grupper har deres oprindelse i en tidlig artsdannelse i Australien, mens der endnu var landforbindelse til Sydamerika via Antarktis.

Torsdag d. 18/11 kl. 19.30, Universitetsparken 15, Bygning 1, Auditorium A, 2100 København Ø

Hvordan så dinosaurerne egentlig ud? Nye fund vender op og ned på gamle forestillinger

Museumsinspektør, geolog/palæontolog, Ph.d. Jesper Mílan
(Østsjællands Museum, Geomuseum Faxe)

Dinosaurerne er uden tvivl den mest berømte gruppe af forhistoriske dyr der findes, og de optræder hyppigt i alle former for medier, og i underholdningsindustrien. Den videnskabelige forskning i dinosaurerne kører også på fuld tryk verden over, og der gøres hvert år nye fund der ændrer på vores opfattelse af hvordan disse fantastiske dyr har set ud. Den hurtige videnskabelige udvikling, betyder desværre også at de populære medier og især underholdningsindustrien halter langt bagefter i deres fremstilling af hvordan dinosaurerne har set ud.

Dette foredrag vil give en række eksempler på hvordan den nyeste viden har ændret vores opfattelse af dinosaurernes udseende og livsstil og slægtskabsforhold.

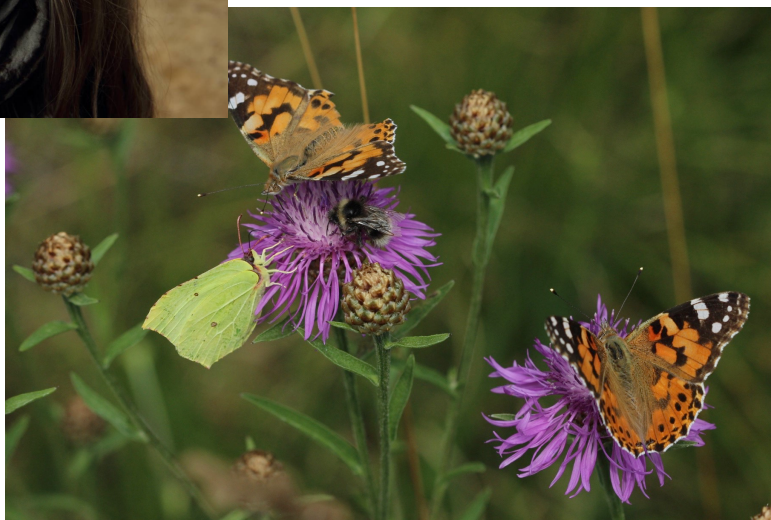

Vilde bestøvende insekters levesteder - tilgodeser danske virkemidler insekternes krav til levestedet?

Seniorforsker Beate Strandberg

(Institut for Bioscience, Terrestrisk Økologi, Aarhus Universitet)

Vilde bestøvende insekter er generelt truede. For at modvirke tilbagegangen af insekterne kan iværksættes forskellige virkemidler. I modsætning til tidligere vurderinger af virkemidler har vi i rapporten 'Vilde bestøvende insekter og virkemidler' (<https://dce2.au.dk/pub/SR427.pdf>) ikke blot set på i hvilket omfang virkemidlet bidrager med egnede fødeemner. De vilde bier, dagsommerfugle og svirrefluer, som vi har fokus på, stiller nemlig mange og forskelligartede krav til levestedet gennem forskellige dele af livscyklus. Levestedskravene eller habitatressourcerne, som de også kaldes, er vigtige at kende, hvis man skal forstå hvordan virkemidler påvirker insekterne. Rapporten gennemgår 22 forskellige virkemidler, eksisterende såvel som mulige fremtidige virkemidler, og vurderer i hvilken udstrækning insekternes levestedskrav tilgodeses. Vi giver desuden anbefalinger til, hvordan det enkelte virkemiddel kan ændres for i større grad at understøtte vilde bestøvende insekter. Jeg vil give en række eksempler på virkemidler med vidt forskellig effekt på insekterne, lige fra blomsterstriber, over insektvolde, til regulering af udsætning af honningbier, som muligt fremtidigt virkemiddel.

Torsdag d. 16/12 kl. 19:30. Universitetsparken 15, Bygning 1, Auditorium A, 2100 København Ø

Juleforedrag

Lektor Emeritus, Jens T. Høeg
(Biologisk Institut, Københavns Universitet)

De fleste discipliner indenfor naturvidenskab læner sig op ad en eller flere helt centrale teorier. Måske var astronomien først med det Kopernikanske heliocentriske system. Newton fortsatte med tyngdeloven for fysikken og siden kom mere til. Geologien fik måske sin første "naturlov" med Stenos tanker om krystaller mm. Men biologien kom sent; meget sent! Først med Darwin fik vi det, der må betegnes som det helt centrale grundlag for denne vor videnskab. Hvorfor kom "biologiens grundlov" egentlig så relativt sent? Og hvorfor kom den lige på den tid den gjorde? I foredraget prøver jeg at illustrere hvorledes de forskellige dele af naturvidenskaben opstod i tæt sammenhæng med de samfund de fungerede i fra oldtiden og frem til Darwin. Vi følger oprindelsen af astronomi, matematik, fysik og sidst den naturlovs baserede biologi, og ser hvorledes videnskabernes udvikling har stået i meget snæver sammenhæng med det øvrige samfund. Nej, vi kommer ikke ind på dybe detaljer i evolutionsteorien. I stedet skal foredraget ses som en højst personlig "tour force" gennem menneskets og videnskabernes historie og forhåbentlig give god appetit til æbleskiverne.

*Vi glæder os til at runde sæsonen af sammen med jer til juleforedrag, gløgg og æbleskiver.
Alle er velkomne ☺*

*Med ønsket om en rigtig glædelig jul og et godt og lykkebringende nytår,
Bestyrelsen i Dansk Naturhistorisk Forening*

Zoologisk Rejse- og Ekskursionsfond

Hermed indkaldes årets ansøgninger til Zoologisk Rejse- og Ekskursionsfond

Fonden støtter ifølge sin fundats fortrinsvis yngre Dansk Naturhistorisk Forenings medlemmers zoologiske studierejser (dvs, man skal være medlem af foreningen for at kunne søge). Ansøgninger sendes til foreningens bestyrelse pr. e-mail til dansknaturhistoriskforening@gmail.com, således at de er fremme senest d. 1. november 2021. Der kan forventes besked om evt. tildeling af rejsemidler medio december.

Ansøgningen skal samles i én pdf fil, som indeholder:

- Projektbeskrivelse med redegørelse for rejsens formål
- Budget for rejsen inklusive midler opnået fra anden side
- Ansøgers CV
- En udtalelse fra vejleder eller lignende

Projektbeskrivelse og budget må ikke overstige 2 normalsider og ansøgers CV maks 1 normalside. Ansøgningens totale omfang er således maks 3 sider samt en anbefaling.

Der kan kun undtagelsesvis gives mere end kr. 6.000 til en enkelt ansøger. Der gøres opmærksom på, at fonden ikke dækker udgifter til kost.

Rejse- og Ekskursionsfondens historie går tilbage til 1905, og den blev i sin nuværende form stiftet i 1956. De årlige legatuddelinger finansieres af fondens formue. Bestyrelsen for Dansk Naturhistorisk Forening fungerer tillige som fondens bestyrelse.

Kontakt: dansknaturhistoriskforening@gmail.com

